

«sos cans són veraders cans de ramat dels alts Pirineus: cada u d'ells és tant o més gros que un llop; ademés que portan un collar erichat de claus, de punta enfora», Bosch de la Tri. (*Recorts d'un Exc.*, 132). +Enforiscat ribag., en participi 'fora de mà, molt araconat, allunyat del pas de la gent': «la Torre del Cabildo? Allò està amforiskáu», Roda de Rça., 1957.

CPT.: *Foraforja*. *Forafula* men. (Camps Merc., *Fölk.* II, 45; *foresfues* o *flor-* (*AlcM*), però V. CERFULL. *Forassenyat* [*DOrt.*; *Fora-seny*, *forasemat*, Vogel; no Lab., 1839-88], mot paral·lel a oc. ant. *forsse-nat* (*fors-sen*, *forsenaria*) i fr. *forcené* (mala grafia per *forssené*) (crec haver-lo vist en algun text medieval cat., no sé on). *Fora-sortit* [NOLLER]. +*Forapeu* m. civ. 'penya-segat, promontori espadat': «*Davall-es-Uials* és un *forapéu* dins la mar, que la mar s'hi veu en el fons», StMateu d'Albarca (1963). *Foraterme*. Per a *foravia*, veg. el que n'he dit a *floravia* (*voravia*). *Foraviar* [S. XIV, Q. de Reixac; Ausiàs; *DOrt.*]. *Foraviament* [*DOrt.*, no *AlcM*]; *foraviall*. *Foravila*; *foraviler*, 20 *foravilerada*. *Forvingut*.

Foriscapi [1302]: «es sobre ls feus e de *foriscapis* e de vendicions d'alous --- feudorum e *foriscapiis* adquisicionum seu vendicionum alodiorum», doc. de 1302 en el *Cart.* de Vilafranca de Conflent (f° 11v); 25 «si alqu senyor --- lausa --- la compra --- mes si lausa ab altra carta la dita venda, d'aytal carta sien ahutz a forma de venda, segons lo preu del *forescapi* que aurà per lo lausisme», doc. ross. de 1318 (*RLR* xxxiii, 160).

Pres del baix llatí *foriscapium*, que Du C. documenta en bastants docs. rossellonesos i llgd. del S. XIV i oc. ant. *forsc(h)apche* en textos de Montpeller; es tracta d'una llatinització (a base de *foris* i *capere* 'pendre'), però la intervenció de *foris* és deguda als legistes tardans car és més antiga la forma *forcapium* documentada en capitulars carolíngics des de 819, i més antiga és encara la forma *forcheapum* en baix llatí anglosaxó, ja documentada en les lleis d'Ethelred.

Es tracta primitivament d'un mot anglo-saxó o francic que equival formalment a l'al. *verkauf* 'venda', i traduït en alemany pel compost *verkaufs-gebühren*, que Sachs-Villatte tradueix «droits de vente» i, en termes feudals («lehnswessen»), «gebühren an den Territorialherrn», «lods et ventes» (*lods*=lluïsmo, que és al que veïem rel·ligat el *foriscapi* en el citat doc. de 1318 i d'altres); la forma primitiva seria un francic *FORKĀP equivalent de l'al. *verkauf*, i derivat de l'arrel del gòt. *kaupōn* 'fer negocis comercials', a-al. ant. *koufen*, b-al. ant. *kōpian*, esc. ant. *kaupa*, ags. *cēpian* id., *cēap* 'barata, negoci, preu', frisó ant. *kāp* id., amb el prefix *FOR-* equivalent de l'al. *ver-* (forneix detalls sobre les formes del mot *verkaufen*, o *firkōpian* a l'Alta i Baixa Alemany, Wenker-Wrede, *Deutscher Sprachatlas*, s. v.).

¹ *Foras* en el fragment de la trad. de les *Partidas* al gal·lec, de c. 1300, p. p. MzSalazar (*RLus.* XIV, 67).

² No n'és continuació el modern dialectal *foris*, adverbí de caràcter afectiu, pintoresc, usat interjectivament, sobretot cap al bisbat de Girona: «pit i 60

foris!», «a treballar i *foris!*»: sentit a Girona mateix (i més al Nord i al Sud), sempre en to familiar, popular (també mall. *AlcM*): «apa minyons, amunt y *foris!* Alto 'l foc, i avant!», MVayreda (*Puny.* xv, 238; i, 187). En part serà estergit humorísticament de l'italià *fuori* (amb -s adverbial), però contribuint-hi factors diferents com suggereixen altres casos: qüestió gramatical, no lèxica. En forma normal la locució *i fora!* té colloquialment el valor 'i avant!' (aquesta expressió més corrent a Val.) 'sense vacillar': «ells, a lo que devien anar és a casar-la y *fora* --- treure's encàrrecs, y un menja-pa, de casa», EmVilanova (*Pobrets y A.*, 100), cosa que parteix d'un ús de *fora* adverbial i el·líptic (com el que veurem en ross.) on val per 'i res més': «penseu convidar molta gent? —Ca! tres o quatre parents, y *fora*», Cai. Vidal (*Jo. Fl.*, 1866, 131). També ací trobem (i aquesta a totes les comarques) la locució *pit i fora*: «Ab això, Déu me valga!, *pit y fora*, / que l' hora de la mort no és més que un' hora!», Ap. Mestres (*Jo. Fl.*, 1885, 76), «jo só pràctic en estes matèries; per lo tant: *pit y fora*; declaració en tota regla que --- no és delictu obrir ton cor», Vidal Val. (*Rosada d'estiu*, 231). —³ Matis ben perceptible per l'ús que en fa AMAlcover, i usant-lo per al llenguatge: «de Sa Pobla, ab lo tren, me tir a L'Entreforc; en *forasterando* 'Empalme'» (*BDL* XI, 46).

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:

³⁰ *forà*, *forana*, *forania*, *foranell*, *foraner*, *forària*, *foraster*, *forasterando*, *forasteralla*, *forasterada*, *forasteria*, *forasteram*, *forasterejar*, *forata*, *forenc*, *forinyo*, *afora*, *defora*, *defors*, *enfora*, *enforiscat*, *foraforja*, *forafula*, *foresfues*, *floresfues*, *forassenyat*, *fora-seny*, *fora-semat*, ³⁵ *fora-sortit*, *forapeu*, *foraterme*, *foravia*, *foraviar*, *foraviament*, *foraviall*, *foravila*, *foraviler*, *foravilerada*, *foriscapi*.

Foraca, V. *forat* *Forada*, V. *fora* *Foradada*, *foradamarges*, *foradaparets*, *foradar*, *foradat*, *foradell*, V. *forat* *Foraforja*, V. *fora* *Foragitador*, *foragitant*, *foragitar*, V. *gitar* *Foraió*, -alló, V. *faralló* *Forait*, V. *gitar* *Foral*, V. *fur* *Forallançar*, V. *llança* *Foraminifera*, V. *fora* *Forana*, V. *fora* *Foranc*, *foranca*, V. *forat* *Foranell*, V. *fora* *Foranella*, V. *forat* *Foraner*, *foranies*, V. *fora* *Foranic*, *foraniu*, V. *forat* *Foraportada*, *forària*, *forassenyat*, *fora-sortit*, *foraster*, *forasteralla*, *forasterejar*, *forasteria*, V. *fora*

⁵⁰ FORAT, del ll. *FÖRĀTUS*, -ūs, 'perforació', derivat de *FORARE* 'foradar'. □ I.^a doc.: orígens.

En el dicc. hispanoàrab-llatí (S. XIII) de *RMa.* (pàgina 134) el mossàrab català *furāt* va traduït per «nates», literalment 'natges, anques', si bé és clar que s'ha d'entendre l'anus (el fet que no n'hi hagi pl. indicat sembla revelar que era encara sentit plenament com a mot mossàrab, i no pròpiament àrabic). «--- les ciutats assetjaven València tot entorn --- e la ciutat que més s'acostà --- fo Barcelona --- e gitaren fusta e serments en lo val, qui era plen d'aygua, e puyss passaren